

“ร่วมปฏิรูปการเรียนรู้กับครูต้นแบบ”

**การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
การออกแบบ “เล่มปณเรียน และโครงงานอนุบาล”
ครูวิชาญ ไทยแท้ ครูต้นแบบ ปี 2542
วิชา การจัดประสบการณ์
ระดับ ก่อนประถมศึกษา**

กองทุนรางวัลเกียรติยศแห่งวิชาชีพครู (กธค.)
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.)
สำนักนายกรัฐมนตรี

371.103 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ส 691 ร “ร่วมปฏิรูปการเรียนรู้กับครูต้นแบบ” การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนแบบ “เล่นปนเรียน และโครงการอนุบาล”

โดย ครูวิชาญ ไทยแท้, กรุงเทพฯ : 2545.

60 หน้า

ISBN 974-241-277-4

1. ปฏิรูปการเรียนรู้ 2. วิชาญ ไทยแท้ 3. ชื่อเรื่อง

“ร่วมปฏิรูปการเรียนรู้กับครูต้นแบบ” การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนแบบ “เล่นปนเรียน และโครงการอนุบาล”

โดย ครูวิชาญ ไทยแท้

สิ่งพิมพ์ สกศ. อันดับที่ 36/2545

พิมพ์ครั้งที่ 1 มกราคม 2545

จำนวน 3,000 เล่ม

จัดพิมพ์เผยแพร่ กองทุนรางวัลเกียรติยศแห่งวิชาชีพครู (กรค.)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.)

โทรศัพท์ 0-2668-7123 ต่อ 2325, 0-2243-7914

โทรสาร 0-2243-7914

เว็บไซต์ <http://www.onec.go.th>

สำนักพิมพ์ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์

296 ซอยจรัญสนิทวงศ์ 40 ถนนจรัญสนิทวงศ์

แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพฯ 10700

โทรศัพท์ 0-2433-0026-7, 0-2433-8586

โทรสาร 0-2433-8587

...ความรู้ความเข้าใจที่ได้จากตำรากับที่ได้จากการปฏิบัตินั้น อาจไม่ตรงกันก็ได้ ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและเหตุประกอบอีกหลายอย่าง ต่อเมื่อใดเราได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติครบทั้งสองอย่างแล้ว ความรู้อันแจ่มชัด ที่จะเป็นครูหรือเป็นแบบอย่างได้จึงจะเกิดขึ้น เรื่องนี้ บัณฑิตทั้งหลายคงจะทราบแล้ว เพราะต่างได้ผ่านการศึกษาบรรมมาพร้อม ทั้งในด้านตำราและการปฏิบัติ ดังนั้น ในการที่จะออกไปทำงาน มีหน้าที่ต่างๆ ขอให้ถือว่าตำรากับการปฏิบัติเป็นสิ่งสำคัญทั้งคู่ เราต้องอาศัยตำราเป็นหลักปฏิบัติ และต้องอาศัยการปฏิบัติเป็นเครื่องสนับสนุนตำรา เพื่อให้การทำงานที่ท่าสัมฤทธิ์ผลสมบูรณ์ และบรรลุผลประโยชน์ตามที่มุ่งหมายครบทุกสิ่ง...

พระบรมราชาโชวาท ของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช
28 กันยายน 2521

v v v v v v v v v v v **คำนำ** v v v v v v v v v v v
z v v v x

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ครูต้นแบบได้ทำการศึกษาวิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนของตน รวมทั้งพัฒนาครูเครือข่าย เพื่อเผยแพร่รูปแบบการเรียนการสอนอย่างไม่หยุดนิ่ง เพื่อให้เพื่อนครูทั้งหลายสามารถพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ เอกสาร **“รวมปฏิรูปการเรียนรู้กับครูต้นแบบ”** นี้ เป็นเอกสารที่ครูต้นแบบ ปี 2541 และปี 2542 ได้ส่งผลการปฏิบัติงานวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอนของตน ที่กลั่นกรองจากประสบการณ์จริงในการจัดการเรียนการสอนออกมาเป็นแนวทาง และวิธีการที่มีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เห็นความสำคัญและมีความภูมิใจที่ได้เสนอผลงานการวิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนของครูต้นแบบ เพื่อนำไปใช้เป็นแบบอย่างแก่ครูในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเก่ง ดี และเรียนรู้อย่างมีความสุข เพื่อยังประโยชน์ให้เกิดแก่ผู้เรียนสำคัญที่สุด และนำไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้และการปฏิรูปการศึกษาของชาติสืบไป

๕๐ ๖๖ —
๖ —

(นายรุ่ง แก้วแดง)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	
กว่าจะเป็นครูต้นแบบ	1
การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	
การสอนแบบ : เล่นปนเรียน และโครงงานอนุบาล	7
รูปแบบ และขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	7
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน “แบบเล่นปนเรียน”	8
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน “แบบโครงงานอนุบาล”	12
การจัดสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	27
แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี	30
ภารกิจครูต้นแบบ เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้	37
จากครูต้นแบบขยายสู่เพื่อนครูเครือข่ายอย่างไม่หยุดยั้ง	43
บรรณานุกรม	46
แนะนำครูต้นแบบปี 2542	51
คณะผู้ดำเนินการ	52

การจำกัดกระบวนการเรียนรู้

ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การสอนแบบ

“เล่นปนเรียน และโครงงานอนุบาล”

⌘ = ⌘ = ⌘ = ⌘ = ⌘ = ⌘ = ⌘ = ⌘ = ⌘ = ⌘ = ⌘ =

กว่าจะเป็น ครูต้นแบบ

⌘ = ⌘ = ⌘ = ⌘ = ⌘ = ⌘ = ⌘ = ⌘ = ⌘ = ⌘ = ⌘ =

ครูวิชาญ ไทยแท้ ภูมิลำเนาเดิมเป็นคนกรุงเทพมหานคร เกิดเมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2504 ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 37/1 ซ.ชยางกูร 19 ถนนชยางกูร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี สมรสกับนางเตือนใจ ไทยแท้ มีบุตรชาย 1 คน ด้านการศึกษา สำเร็จปริญญาครุศาสตร์บัณฑิต 2 สาขาวิชาคือ สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ จากวิทยาลัยครูอุบลราชธานี เมื่อปี 2527 และสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย จากสถาบันราชภัฏอุบลราชธานี เมื่อปี 2542 ต่อมาสำเร็จปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา จากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เมื่อปี 2537

เริ่มรับราชการในตำแหน่ง ครู 2 ระดับ 2 เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2526 ที่โรงเรียนบ้านโพนดินแดง อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร ปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นเวลา 12 ปีเศษ จึงได้ย้ายสถานที่

ทำงาน เพื่อให้อยู่กับครอบครัว ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง อาจารย์ 2
ระดับ 7 โรงเรียนบ้านผักนึ่ง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ
คำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร

รางวัลเกียรติยศที่เคยได้รับ ได้แก่

- รางวัลชนะเลิศครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
ดีเด่น สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอกุตุชุม ปี 2531
- รางวัลชนะเลิศครูผู้สอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์
ชีวิตดีเด่น สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร ปี 2531
- รางวัลชนะเลิศครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาดีเด่น
สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอกุตุชุม ปี 2532
- รางวัลรองชนะเลิศครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาดีเด่น
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร ปี 2532
- รางวัลชนะเลิศครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาดีเด่น
สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอกุตุชุม ปี 2533
- รางวัลชนะเลิศครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาดีเด่น
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร ปี 2533
- รางวัลครูผู้มีจรรยาบรรณดีดีเด่น “เข็มครูสุดดี”
สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอกุตุชุม ปี 2533, 2534,
2534 และ 2536
- รางวัลชนะเลิศการประกวดสื่อการสอน ระดับก่อนประถม
ศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอกุตุชุม ปี 2537

- รางวัลดีเด่นประเภทผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ระดับก่อนประถมศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดยโสธร ปี 2537
- รางวัลครูผู้มีจรรยาบรรณชาติดีเด่น “เข้มครุสดุติ” ของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ประจำปี 2539
- รางวัลชนะเลิศ สื่อประกอบการสอน ระดับก่อนประถมศึกษา สำนักงานศึกษาธิการอำเภอคำเขื่อนแก้ว ปี 2540
- รางวัลชนะเลิศ สื่อประกอบการสอน ระดับก่อนประถมศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดยโสธร ปี 2540
- รางวัลชนะเลิศ สื่อประกอบการสอน ระดับก่อนประถมศึกษา สำนักงานศึกษาธิการ เขตการศึกษา 10 ปี 2540
- รางวัลชนะเลิศ สื่อประกอบการสอน ระดับก่อนประถมศึกษา สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ปี 2540
- รางวัลชนะเลิศ สื่อประกอบการสอน ระดับก่อนประถมศึกษา สำนักงานศึกษาธิการอำเภอคำเขื่อนแก้ว ปี 2541
- รางวัลชนะเลิศ สื่อประกอบการสอน ระดับก่อนประถมศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดยโสธร ปี 2541
- รางวัลชนะเลิศ สื่อประกอบการสอน ระดับก่อนประถมศึกษา สำนักงานศึกษาธิการ เขตการศึกษา 10 ปี 2541
- รางวัลชนะเลิศ ครูผู้ปฏิบัติงานมีผลงานดีเด่นสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอคำเขื่อนแก้ว ปี 2541

- รางวัลชนะเลิศ ครูผู้ปฏิบัติงานมีผลงานดีเด่น สำนักงาน
ศึกษาธิการจังหวัดยโสธร ปี 2541
- รางวัลชนะเลิศ ครูผู้ปฏิบัติงานมีผลงานดีเด่น เพื่อรับ
รางวัลคุรุสภา เขตการศึกษา 10 ประจำปี 2541
- รางวัลชนะเลิศ ครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาดีเด่น
สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอคำเขื่อนแก้ว ปี 2541
- รางวัลชนะเลิศ ครูสอนแนะแนวดีเด่น สำนักงานการ
ประถมศึกษาอำเภอคำเขื่อนแก้ว ปี 2541
- รางวัลรองชนะเลิศ ครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาดีเด่น
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร ปี 2541
- รางวัลรองชนะเลิศ ครูผู้สอนแนะแนวดีเด่น สำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดยโสธร ปี 2541
- รางวัลชนะเลิศ ครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาดีเด่น
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดยโสธร ปี 2542
- รางวัลครูผู้ปฏิบัติงานมีผลงานดีเด่น เพื่อรับรางวัลคุรุสภา
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดยโสธร ปี 2542
- รางวัลชนะเลิศ ครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาดีเด่น
สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอคำเขื่อนแก้ว ปี 2542
- รางวัลชนะเลิศ ครูสอนแนะแนวดีเด่น สำนักงานการ
ประถมศึกษาอำเภอคำเขื่อนแก้ว ปี 2542
- รางวัลรองชนะเลิศ ครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาดีเด่น
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร ปี 2542

- รางวัลผู้มีผลงานดีเด่น สาขาผู้ทำคุณประโยชน์ด้านการศึกษา จากหนังสือพิมพ์ข่าวสภาคกรุงเทพ ปี 2542
- รางวัลชมเชย ข้าราชการพลเรือนดีเด่น จากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปี 2542
- รางวัล “ครูต้นแบบ ปี 2542” จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การสอนแบบ :

เล่นปนเรียน และโครงงานอนุบาล

รูปแบบ และขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน

เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการจัดกระบวนการเรียนการสอน จึงได้นำเสนอรูปแบบและขั้นตอนการสอนให้เพื่อนครูสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ 2 วิธี คือ

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน “แบบเล่นปนเรียน”
2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกิจกรรมสร้างสรรค์ “แบบโครงงานอนุบาล”

การจัดกระบวนการเรียนการสอนทั้ง 2 วิธีนี้ ได้ดำเนินกิจกรรมตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีรูปแบบและขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนการสอน ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน “แบบเล่นปนเรียน”

แนวคิดและหลักการ

การเล่นของเด็ก คือ การเรียนรู้ การสอนระดับชั้นอนุบาลจึงไม่เน้นการสอน แต่เน้นการเรียนรู้ของเด็กเป็นสำคัญ

เจตนารมณ์

เพื่อมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เลือกสิ่งที่จะเล่นและเรียนรู้อย่างอิสระ สามารถนำสิ่งที่เล่นและเรียนรู้ มาเป็นข้อสรุปของตนเองได้

ความหมาย

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบเล่นปนเรียน เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้เลือกสิ่งที่จะเล่นและเรียนรู้อย่างอิสระ สามารถนำข้อสรุปของตนเองที่ได้จากการเล่น มาเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับเนื้อหาในบทเรียน และสามารถนำผลการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

สาระสำคัญโดยทั่วไปของการสอนแบบเล่นปนเรียน

1. เป็นเรื่องที่น่าสนใจ
2. เป็นการเรียนรู้อย่างเสรี
3. เป็นการบูรณาการเรียนรู้
4. นักเรียนใช้ความสามารถหลายด้าน
5. มีความสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน
6. เรียนรู้ และนำมาเป็นข้อสรุปด้วยตนเอง
7. เชื่อมโยงความสัมพันธ์กับเนื้อหาในบทเรียนได้

8. ข้อสรุปของตนเอง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเล่นปนเรียน

การสอนแบบเล่นปนเรียน เป็นกระบวนการในการจัดการเรียนการสอน ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ของเด็กเป็นสำคัญ ครูทำหน้าที่เป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ และผู้เสนอประสบการณ์ให้กับเด็ก โดยให้เด็กได้เลือกสิ่งที่จะเล่นและเรียนรู้อย่างอิสระ ซึ่งเด็กสามารถเลือกและเรียนรู้ได้อย่างเสรี เด็กทุกคนไม่จำเป็นต้องมีข้อสรุปเหมือนกันหรือเหมือนกับครู เด็กทุกคนจะมีข้อสรุปของตนเองในแต่ละกิจกรรม หรือแต่ละประสบการณ์ที่ได้เข้าร่วมปฏิบัติ การสอนแบบเล่นปนเรียน จึงคือการเรียนรู้อย่างเสรี

การสอนแบบเล่นปนเรียน จึงเป็นวิธีการหนึ่ง ที่ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนโดยผู้เรียนทุกขั้นตอน สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากตนเอง จากประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมการเล่นและการเรียน และสามารถนำผลจากการเรียนรู้มาเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับเนื้อหาในบทเรียนได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ของการสอนแบบเล่นปนเรียน

การสอนแบบเล่นปนเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเด็กอนุบาลในด้านการเรียนรู้อย่างอิสระ สามารถเลือกสิ่งที่จะเล่นและเรียนรู้ด้วยตนเอง และนำผลการเล่นหรือการเรียนรู้ มาเป็นข้อสรุปของตนเอง

ทั้งนี้ การสอนแบบเล่นปนเรียน จะมีลักษณะปรับเปลี่ยนไปตามความต้องการของผู้เรียน กิจกรรมการเรียนการสอนส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับความสนใจของผู้เรียน ครูเป็นผู้คอยสังเกตพฤติกรรมบันทึกพฤติกรรมการเล่น และการตอบคำถามตามความสนใจของเด็ก แล้วจัดกิจกรรมสนองตอบความต้องการเหล่านั้นก็ตาม แต่ยังมีกิจกรรมอื่นๆ ที่ใช้ควบคู่กับกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเล่นปนเรียน เช่น การอภิปราย การซักถาม กิจกรรมการศึกษาออกสถานที่ กิจกรรมการศึกษาค้นคว้า เป็นต้น ซึ่งแต่ละชนิดขึ้นอยู่กับโอกาสที่จะใช้ตามความเหมาะสม

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน “แบบเล่นปนเรียน”

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเล่นปนเรียนสามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างหลากหลายวิธี แต่สิ่งที่ผู้สอนต้องคำนึงถึงอยู่ตลอดเวลา คือ ผู้เรียนได้เลือกสิ่งที่จะเล่นและเรียนรู้ อย่างอิสระ โดยที่ผู้เรียนต้องเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งพอสรุปขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

- สังเกตจากสิ่งที่คุณเรียนต้องการเรียนรู้
- สังเกตจากสิ่งที่คุณเรียนมีความสนใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

- ขั้นที่ 2** วิเคราะห์สิ่งที่สังเกตเห็น / ผู้เรียนแสดงความต้องการ
- การเลือกสรรสิ่งที่ต้องการเรียนรู้
  - การเลือกสิ่งที่ต้องการเล่นอย่างอิสระ
- ขั้นที่ 3** การวางแผนการเรียนรู้ / การเล่น
- ร่วมกันกำหนดจำนวนสมาชิกในการเรียนรู้ / การเล่น
  - สมาชิกแต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้า, รองหัวหน้า
  - แบ่งหน้าที่รับผิดชอบในการนำวัสดุ อุปกรณ์ มาดำเนินกิจกรรม
- ขั้นที่ 4** การเล่นและการเรียนรู้อย่างอิสระ
- สมาชิกเลือกกิจกรรมตามความสนใจ
  - สมาชิกแต่ละกลุ่ม ลงมือปฏิบัติกิจกรรมตาม การวางแผน
- ขั้นที่ 5** รายงานผลการเรียนรู้ / การเล่น
- สมาชิกแต่ละกลุ่ม คัดเลือกตัวแทนกลุ่ม
  - ร่วมกันอภิปรายถึงการเรียนรู้ / การเล่น ภายในกลุ่ม
  - สมาชิกแต่ละคน นำผลการเล่นหรือการเรียนรู้ มาเป็นข้อสรุปของตนเอง
  - ตัวแทนกลุ่ม รายงานผล ตามข้อสรุปของ ตนเอง

ขั้นที่ 6 สรุปผลการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ / การเล่น

- เด็กและครูร่วมกันอภิปรายถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้และเล่น
- เด็กและครูร่วมกันอภิปรายถึงข้อสรุปจากตัวแทนกลุ่มรายงาน
- เด็กและครูร่วมกันอภิปรายถึงสิ่งที่เล่นโดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับเนื้อหาในบทเรียนแต่ละวัน
- เด็กและครูร่วมกันเสนอแนะ / ข้อคิดเห็นการดำเนินกิจกรรมอย่างอิสระ

การประเมินผลการเรียนการสอน

การประเมินผลการเรียนการสอน เป็นกระบวนการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนที่เกิดขึ้นตลอดเวลาของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเล่นปนเรียน โดยการใช้การบันทึกพฤติกรรมบันทึกคำพูด เก็บรวบรวมผลงานของเด็ก มุ่งเน้นที่กระบวนการเรียนรู้ของเด็ก และการนำผลมาเป็นข้อสรุปของตนเอง

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน “แบบโครงงานอนุบาล”

แนวคิดและหลักการ

เน้นกระบวนการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ภายใต้อิทธิพลเชื่อว่า “ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและศักยภาพ”

เจตนารมณ์

เพื่อมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพในการนำความรู้ไปใช้เพื่อขยายความรู้ให้กว้างและลึกซึ้ง ตลอดจนสามารถนำไปใช้ในชีวิตรจริงได้

ความหมาย

การจัดกิจกรรมโครงงานเป็นการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้เลือกและสร้างกระบวนการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึกด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และสามารถนำผลการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตรจริงได้

สาระสำคัญโดยทั่วไปของการสอนแบบโครงงาน

1. เป็นเรื่องที่น่าสนใจ สนใจ สงสัย เพื่อหาคำตอบ
2. เป็นการเรียนรู้ที่มีกระบวนการ มีระบบ
3. เป็นการบูรณาการ การเรียนรู้
4. นักเรียนใช้ความสามารถหลายด้าน
5. มีความสอดคล้องกับชีวิตรจริง
6. มีการศึกษาอย่างลุ่มลึก ด้วยแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย
7. แสวงหาความรู้ และสรุปด้วยตนเอง
8. นำเสนอโครงการด้วยวิธีการที่เหมาะสมในด้านกระบวนการ และผลงานที่พบ
9. ข้อค้นพบ หรือสิ่งที่ค้นพบ สามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกิจกรรมสร้างสรรค์ โดยโครงงาน

การสอนแบบโครงงาน เป็นกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนที่มีความเชื่อพื้นฐานว่าเด็กเกิดการเรียนรู้ พัฒนาสติปัญญาและทัศนคติขึ้นเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัวเด็ก ภายใต้บรรยากาศที่เด็กได้รับการปฏิบัติจากครูอย่างให้เกียรติ เคารพความรู้สึกและความคิดเห็นของเด็ก การสอนแบบโครงงานเป็นการสอนที่มุ่งให้เด็กเรียนรู้ใดเรื่องหนึ่งตามความสนใจของเด็กเอง อย่างลุ่มลึก โดยผ่านกระบวนการหลัก คือ กระบวนการแก้ปัญหา เด็กจะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เพื่อค้นหาคำตอบด้วยตนเอง เป็นการสอนที่มุ่งให้เด็กได้เรียนรู้จากการได้มี ประสบการณ์ตรงกับแหล่งความรู้เบื้องต้น

การสอนกิจกรรมสร้างสรรค์ โดยโครงงาน จึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่ดีเน้นกิจกรรม โดยผู้เรียนทุกขั้นตอน สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ จากประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมนับตั้งแต่การศึกษาสภาพปัญหา การอภิปรายเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหา การกำหนดทางเลือกในการดำเนินกิจกรรม การวางแผนการทำงานร่วมกัน การลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามแผนงาน การรายงานผลการปฏิบัติงาน การสรุปผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนการประเมินผลการปฏิบัติงาน

วัตถุประสงค์ของการสอนกิจกรรมสร้างสรรค์แบบ โครงการสำหรับเด็กอนุบาล

การสอนแบบโครงการมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเด็ก
อนุบาล ในด้านระบบการคิด สามารถลงมือปฏิบัติได้ แก้ปัญหาได้
เห็นคุณค่าในตนเอง และสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน
ลักษณะรูปแบบการสอนกิจกรรมสร้างสรรค์แบบโครงการ

การสอนกิจกรรมสร้างสรรค์แบบโครงการจะมีลักษณะ
เฉพาะของกระบวนการวิธี โดยเน้นที่ตัวเด็กได้พัฒนาการเรียนรู้
ด้วยความสนใจของตนเอง ร่วมมือกันระหว่างกลุ่มเพื่อน คิดค้น
วิเคราะห์ได้จริง

สาระสำคัญของรูปแบบการสอนกิจกรรมสร้างสรรค์ แบบโครงการ

1. **สาระหลักของรูปแบบ** คือ กระบวนการแก้ปัญหา ครู
ใช้กระบวนการแก้ปัญหาเป็นสาระหลักในการกระตุ้นเด็กตลอด
กระบวนการเรียนการสอนกิจกรรมสร้างสรรค์

กระบวนการแก้ปัญหา เป็นกระบวนการที่ต้องการ
ให้เด็กคิด หาวิธีแก้ปัญหา โดยครูมีหน้าที่กระตุ้นให้เด็กเกิดความคิด
ในการที่จะหาวิธีการแก้ปัญหามาตามวิธีการของเด็ก รวมทั้งเป็น
ผู้สนับสนุนช่วยเหลือให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติค้นหาคำตอบของปัญหา
มีขั้นตอนดังนี้

1) เด็กสังเกต ศึกษาข้อมูล รับรู้และทำความเข้าใจ
กับสถานการณ์ที่เผชิญอยู่จนสามารถสรุปและกำหนดประเด็น

ปัญหาขึ้นได้

- 2) เด็กอภิปราย หรือแสดงความคิดเห็นตระหนักใน
ความสำคัญของปัญหา
- 3) เด็กสร้างทางเลือกในการแก้ปัญหา ด้วยการตั้ง
สมมติฐาน
- 4) เด็กตรวจสอบสมมติฐาน ด้วยการลงมือปฏิบัติ
ค้นหาคำตอบ
- 5) สรุปผล สังเคราะห์ความรู้ด้วยตนเอง

2. สารที่เป็นเนื้อหาการเรียนรู้ เป็นเนื้อหาตามหัวข้อ
โครงการ ที่เกิดจากการความสนใจ จากการเลือกของเด็ก แล้วร่วม
กันกำหนดหัวข้อโครงการที่จะศึกษา

แผนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ โดยโครงการ

การสอนกิจกรรมสร้างสรรค์แบบโครงการ แบ่งเป็น 3 ระยะ
ใหญ่ๆ ด้วยกันคือ ระยะเริ่มต้นโครงการ ระยะพัฒนาโครงการ และ
ระยะรวบรวมสรุป รายละเอียด ขั้นตอนและ กิจกรรมในแต่ละ
ระยะเป็น ดังนี้

แผนระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ

เป็นระยะที่ครูสังเกต/สร้างความสนใจในเรื่องที่จะเรียนรู้ ให้
เกิดขึ้นในตัวเด็กแล้วตกลงร่วมกันเลือกเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อ
ทำการศึกษาลุ่มลึกต่อไป เรื่องที่ถูกเลือกจะถูกกำหนดให้เป็น
หัวข้อโครงการในระยะที่ 1 นี้ ขั้นตอน ซึ่งจะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ
มีอยู่ 2 ขั้นตอนใหญ่ๆ คือ

1) การสังเกตและ/หรือ สร้างความสนใจของเด็ก อาจจะได้
โดยกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งต่อไปนี้

- ครูนำวัตถุสิ่งของที่น่าสนใจเข้ามาในห้องเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนสังเกตอย่างใกล้ชิด ครูกระตุ้นให้เด็กสังเกตในรายละเอียดของสิ่งนั้น
- หรือจากสถานการณ์การเรียนการสอนปกติ ครูกระตุ้นให้เด็กสังเกตสิ่งของหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

เมื่อครูสังเกต เห็นว่าเด็กสนใจในเรื่องราวใด ครูควรนำเรื่องราวนั้นมาอภิปรายร่วมกับเด็ก ให้เด็กเป็นผู้เลือกว่าจะศึกษาหรือเรียนรู้เรื่องใด เมื่อได้เรื่อง que ทุกคนเลือก กำหนดเรื่องนั้นให้เป็นหัวข้อโครงการ หากยังไม่พบความต้องการของเด็ก ครูยอมรับเขาให้เวลาเขา สังเกตสิ่งอื่นที่เขาสนใจ

2) ร่วมกันกำหนดหัวข้อโครงการ

- นำเรื่อง que เด็กสนใจมาอภิปรายร่วมกัน
- กำหนดเรื่องนั้นให้เป็นหัวข้อโครงการ
- เด็กแลกเปลี่ยน/นำเสนอ ความรู้เดิมเกี่ยวกับหัวข้อโครงการ ด้วยการเล่าเรื่อง สังเกตสิ่งของ สนทนา วาดภาพ หรือทำงานศิลปะอื่นๆ

แผนระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ

เด็กกำหนดหัวข้อคำถาม หรือประเด็นปัญหาที่เด็กอยากรู้เกี่ยวกับเรื่อง que กลุ่มเด็กช่วยกันกำหนดเป็นหัวข้อโครงการ แล้วตั้งสมมติฐานมาตอบคำถามเหล่านั้น ทดสอบสมมติฐานด้วยการลงมือ

ปฏิบัติจนค้นพบคำตอบด้วยตนเอง ในระยะที่ 2 นี้ มีขั้นตอนซึ่งจะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ ตามกระบวนการแก้ปัญหาอยู่ 5 ขั้นตอนใหญ่ๆ คือ

1) **เด็กกำหนดปัญหาที่จะศึกษา** มีกิจกรรมหลักๆ คือ เด็กๆ ร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับหัวข้อโครงการ เพื่อตรวจสอบประเด็นที่อยากจะรู้ แล้วร่วมกันกำหนดเป็นคำถามหรือปัญหาที่อยากรู้

2) **เด็กตั้งสมมติฐานเบื้องต้น** เด็กตอบคำถาม (ตั้งสมมติฐาน) โดยใช้ความรู้เดิมที่มีอยู่ ควรจะต้องช่วยกระตุ้นความคิดของเด็กให้ขยายคำตอบหรือสมมติฐานให้เป็นสมมติฐานที่สามารถดำเนินการตรวจสอบได้ ในขั้นตอนนี้ครูควรจัดทำป้ายที่แสดงเรื่องราวของการทำโครงการของเด็กแสดงไว้ในห้องเรียน

3) **เด็กทดสอบสมมติฐานเบื้องต้น** ครูเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เพื่อให้เด็กดำเนินการทดสอบสมมติฐานของพวกเขา ควรดำเนินการทดสอบสมมติฐานทุกสมมติฐาน ครูถ่ายภาพขั้นตอนการทำงาน บันทึกคำพูดเกี่ยวกับการทำงานของเด็กไว้ เพื่อจัดทำป้ายแสดงเรื่องราว และเป็นข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กเพื่อเก็บสะสมไว้ในพอร์ตโฟลิโอของเด็ก

4) **ตรวจสอบผลการทดสอบสมมติฐาน**

ก. กรณีที่ผลการตรวจสอบไม่เป็นไปตามสมมติฐาน เด็กแสวงหาความรู้เพิ่มเติม อาจจะมีการไปทัศนศึกษาแหล่งความรู้เบื้องต้น การเชิญวิทยากร หรือกิจกรรมอื่นๆ แล้วกระตุ้นให้เด็กตั้งสมมติฐานขั้นใหม่

ข. กรณีที่ผลการตรวจสอบเป็นไปตามสมมติฐาน เด็กสรุปองค์ความรู้ที่เขาค้นพบคำตอบด้วยการลงมือปฏิบัติของเขาเอง

5) เด็กสรุปข้อความรู้

เมื่อเขาได้องค์ความรู้ใหม่แล้ว เด็กอาจจะนำองค์ความรู้นั้นไปใช้ในการทำกิจกรรมตามความสนใจของเขา เช่น ในโครงการก่อสร้าง เด็กนำความรู้ที่ได้มาสร้างงานก่อสร้างขึ้นในห้องเรียนเป็นต้น หรือเด็กอาจจะใช้ความรู้ที่ค้นพบเป็นพื้นฐานของการกำหนดประเด็นปัญหาขึ้นมาใหม่ เพื่อกำหนดเป็นโครงงานย่อย ศึกษาลึกลงไปอีกในเรื่องนั้นต่อไป เช่น ในโครงงานทำกระดาษ เด็กค้นพบวิธีการทำกระดาษแล้ว เด็กกำหนดปัญหาขึ้นมาใหม่ว่า กระดาษนำไปทำประโยชน์อะไรได้อีก

แผนระยะที่ 3 รวบรวมสรุป

เป็นระยะสุดท้ายของโครงงาน ที่เด็กค้นพบคำตอบของปัญหาแล้ว และเด็กได้แสดงให้เห็นว่าได้สิ้นสุดความสนใจในหัวข้อโครงงานเดิมและหันเหความสนใจออกไปสู่เรื่องใหม่ ระยะนี้เป็นระยะที่ครูและเด็กๆ จะได้แบ่งเป็นประสบการณ์การทำงานและแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของการทำงานตลอดโครงงานแก่คนอื่นๆ มีกิจกรรมที่ดำเนินในขั้นตอนนี้ ดังนี้

ครูสังเกตความสนใจของเด็กที่หันเหออกไป แล้วนำเอามาอภิปรายถึงวิธีการทำงาน ผลของงานแล้วจัดแสดงผลงานตลอดโครงงาน อาจจะมีการเชิญเพื่อนๆ ห้องอื่นๆ มาชมผลงาน เชิญ

ผู้ปกครองถ้าเป็นไปได้ และครูจะสังเกตความสนใจใหม่ที่เกิดขึ้น
เพื่อกำหนดเป็นหัวข้อโครงการใหม่ที่จะศึกษาต่อไป

แม้ว่าการสอนแบบโครงการจะมีลักษณะยืดหยุ่นสูง กิจกรรม
การเรียนการสอนส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็ก ครูเป็น
ผู้คอยสังเกตบันทึกความคิดและคำถามตามความสนใจของเด็กแล้ว
จัดกิจกรรมสนองตอบความต้องการเหล่านั้นก็ตาม แต่ยังมีกิจกรรม
หลักๆ ที่ใช้ในทุกระยะของโครงการ ตลอดโครงการ กิจกรรมดังกล่าว
คือ

1) **กิจกรรมการอภิปราย** ในเด็กเล็กๆ ระดับชั้นอนุบาล การ
อภิปรายเป็นกลุ่มเล็กๆ จะช่วยให้เด็กได้มีโอกาสสนทนากับครู ครูได้
ตรวจสอบบันทึกความรู้ และความสนใจของเด็ก และเป็นการช่วย
พัฒนาความคิดของเด็ก เมื่อเด็กมีโอกาสได้สนทนากับครูเกี่ยวกับ
หัวข้อของโครงการในกลุ่มเล็กๆ ก่อน จะเป็นการช่วยให้เด็ก
สามารถแสดงความคิดเห็นในการอภิปรายกลุ่มใหญ่ได้ดียิ่งขึ้น

2) **กิจกรรมทัศนศึกษา** ในที่นี้หมายถึงการที่เด็กได้มีโอกาส
เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงทุกอย่าง ไม่ได้หมายความว่า
เดินทางออกไปศึกษาไปยังสถานที่ต่างๆ นอกห้องเรียนเพียงอย่างเดียว
แต่รวมถึงการได้พูดคุย การทัศนศึกษาจะทำให้เด็กสร้างความรู้และ
เรียนรู้ด้วยตัวของเขาเอง เด็กจะเรียนรู้ด้วยตัวของเขาเอง เด็กจะ
เรียนรู้ได้ดีเมื่อเขามีโอกาสได้เห็น ได้ฟัง ได้สัมผัส ได้ดมกลิ่น ได้ชิม
รสสิ่งที่เป็นจริงที่เขาสนใจ ในเด็กเล็กๆ การไปทัศนศึกษาควรอยู่ใน
ละแวกใกล้ๆ โรงเรียน ไม่ควรต้องใช้เวลาในการเดินทางมากจนเกิน

ไป ซึ่งสิ่งนี้จะ เป็นข้อพึงพิจารณาของครูในการเลือกหัวข้อของโครงการงานด้วย

3) กิจกรรมการนำเสนอ เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้นำเสนอความรู้ทั้งที่เป็นความรู้เดิมก่อนการเริ่มโครงการ หรือความรู้ที่ได้จากการทำโครงการ ซึ่งเป็นการย้อนกลับไปคิดและรวบรวมความรู้และความคิดที่เขามีอยู่อันจะนำไปสู่การตั้งข้อคำถามที่จะทำการค้นหาคำตอบต่อไป วิธีการที่จะนำเสนอในเด็กเล็กๆ จะออกมาในรูปของการวาดภาพระบายสี การเล่นเกม การสร้างของจำลอง การทำแผนภูมิง่ายๆ การเล่าเรื่อง ฯลฯ

4) กิจกรรมการศึกษาค้นคว้า เด็กสามารถศึกษาค้นคว้าหาคำตอบของคำถามที่เขาสนใจได้จากแหล่งความรู้หลากหลาย ไม่ว่าจะจากบุคคล สิ่งของ สถานที่ หรือหนังสือ ด้วยการสัมภาษณ์ หรือสังเกตอย่างใกล้ชิด การสัมภาษณ์จับต้อง การบันทึกรวบรวม

5) กิจกรรมการจัดแสดง เป็นการนำผลงานของเด็กที่เกิดขึ้นในกระบวนการของโครงการตั้งแต่ระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการมาจัดแสดงในห้องเรียน ในรูปของการติดป้ายนิเทศ บนผนังห้องเรียน ในกรณีที่เป็นภาพวาด งานเขียน ภาพถ่าย หรือจัดแสดงบนโต๊ะหรือมุมใดมุมหนึ่งของห้องเรียน การจัดแสดงผลงานจะเป็นแหล่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดระหว่างเด็กกับเพื่อนคนอื่นๆ ในห้องเรียน เป็นการแสดงให้เห็นความก้าวหน้าในการทำโครงการของเด็ก เป็นการย้ำเด็กให้เห็นถึงประเด็นที่เด็กกำลังศึกษา และยังเป็น การแสดงให้บุคคลภายนอกเห็นถึงเรื่องราวของโครงการ

ที่เด็กศึกษาด้วย

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกิจกรรม สร้างสรรค์ โดยโครงงาน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกิจกรรมสร้างสรรค์โดยใช้
รูปแบบโครงงานสามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างหลากหลายวิธี แต่
ประการสำคัญ คือ ผู้เรียนต้องดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละขั้น
ด้วยตนเอง ซึ่งพอสรุปขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ได้ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัญหา โดยสังเกตหรือความสนใจของ
ผู้เรียน
  - จากวัตถุสิ่งของที่ที่น่าสนใจ
  - จากสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เด็กสนใจ
2. การอภิปราย/วิเคราะห์/ร่วมกันกำหนดเรื่องที่จะทำโครงงาน
  - แบ่งกลุ่มนักเรียนออกตามความเหมาะสมกับชิ้นงาน
  - ดำเนินกิจกรรมขั้นตอนกระบวนการกลุ่ม เช่น เลือก
หัวหน้ากลุ่ม เลขากลุ่ม เป็นต้น
  - อภิปราย วิเคราะห์ เรื่องที่ผู้เรียนสนใจ
  - ร่วมกันสรุป กำหนดเรื่องที่จะทำโครงงาน
3. การวางแผนการทำโครงงาน
  - สมาชิกแต่ละกลุ่มร่วมกันกำหนดวัสดุ อุปกรณ์ ในการ
ดำเนินงาน
  - แบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ในการนำวัสดุ อุปกรณ์ มา
ดำเนินกิจกรรม

- แบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ในการร่วมกันดำเนินกิจกรรมตามโครงการ
4. การดำเนินกิจกรรม
- สมาชิกแต่ละกลุ่มตรวจสอบวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรม
  - สมาชิกแต่ละกลุ่ม ทบทวนหน้าที่รับผิดชอบ ตามการวางแผน
  - สมาชิกแต่ละกลุ่ม ลงมือปฏิบัติกิจกรรม ตามการวางแผนงาน
5. รายงานผลการดำเนินกิจกรรม
- สมาชิกแต่ละกลุ่ม คัดเลือกตัวแทนกลุ่ม
  - ร่วมกันอภิปรายถึงขั้นตอนและกระบวนการทำงาน
  - ช่วยกันสรุปถึงกระบวนการทำงาน ประโยชน์ในการนำไปใช้หรือคุณค่าของผลงาน
  - ตัวแทนกลุ่มรายงานผล
6. การแสดงผลงาน/นิทรรศการ
- สมาชิกทุกกลุ่มร่วมกันจัดโชว์ผลงาน
  - ร่วมแสดงความชื่นชมในผลงานของสมาชิกทุกกลุ่ม
  - ตัวแทนกลุ่มแสดงทรรศนะ ถึงผลงานของกลุ่มต่างๆ
7. สรุปผลการดำเนินกิจกรรม/ข้อเสนอแนะ
- เด็กและครูร่วมกันอภิปรายถึงเรื่องต่างๆ ในการดำเนินกิจกรรม

- เด็กและครูร่วมกันสรุปถึงขั้นตอนหรือกระบวนการทำงาน
- เด็กและครูร่วมกันสรุปถึงประโยชน์ในการนำไปใช้
- เด็กและครูร่วมกันเสนอแนะ/ข้อคิดเห็นการดำเนินกิจกรรมครั้งต่อไป

การประเมินผลการเรียนการสอน

กระบวนการประเมินผล เป็นกระบวนการสังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นตลอดเวลาของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ใช้การบันทึกคำพูดของเด็ก เก็บรวบรวมผลงานของเด็ก มุ่งเน้นที่กระบวนการทำงานของเด็ก และผลสำเร็จของผู้เรียนแต่ละคนหรือกลุ่ม ไม่ใช่การประเมินผลที่มุ่งเน้นให้คะแนนผลการทำงาน และจัดลำดับที่เปรียบเทียบในกลุ่มเท่านั้น

เงื่อนไขสำคัญ

เงื่อนไขสำคัญที่กำหนดไว้ในรูปแบบการเรียนการสอนนี้ คือ ข้อตกลงเบื้องต้นในการนำรูปแบบการเรียนการสอนนี้ไปใช้ให้เกิดผลตามจุดมุ่งหมายของรูปแบบการเรียนการสอน รายละเอียดเงื่อนไขสำคัญมีดังต่อไปนี้

1. เป็นรูปแบบการเรียนการสอน ที่ใช้ร่วมกับระบบการสอนตามแนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลตามปกติ โดยโอกาสที่จะเกิดขึ้นภายใต้สภาพการเรียนการสอนตามปกติ เมื่อครูสังเกตเห็นว่าเด็กมีความสนใจในเรื่องหนึ่งเรื่องใดเป็นพิเศษ และต้องการจะศึกษาเรื่องนั้นต่อไป และครูพิจารณาว่าสามารถจัดกิจกรรมเพื่อ

ศึกษาเรื่องนั้นได้และมีแหล่งทรัพยากรเพียงพอในการศึกษาเรื่องนั้น

2. การจัดการเรียนการสอน มุ่งที่ความสนใจของเด็กเป็นหลัก เพื่อให้เด็กมีโอกาสได้ศึกษาเรื่องที่ตนสนใจ ในวิธีการของเด็กเอง ดังนั้นจึงไม่มีการวางแผนการสอนอย่างชัดเจนไว้ล่วงหน้า ครูผู้สอนคอยจะสังเกตจนพบความสนใจของเด็ก แล้วจึงจะสามารถร่วมกันวางแผนและกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกันกับเด็กชั้น และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของเด็ก

3. รูปแบบการเรียนการสอนนี้ เหมาะสำหรับเด็กกลุ่มเล็กๆ โดยตามทฤษฎีจำนวนเด็กที่เหมาะสมมากที่สุดคือจำนวน 5-8 คน เพราะเป็นขนาดกลุ่มที่เด็กจะสามารถมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง มีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการศึกษาอย่างลุ่มลึกขึ้น แต่อย่างไรก็ดีในทางปฏิบัติสามารถจัดกลุ่มเด็กได้ 12-15 คน ทั้งนี้ครูจะต้องสามารถจัดการกับกิจกรรมการเรียนการสอนความสนใจของเด็กได้ โดยการแบ่งกลุ่มเด็กออกเป็นกลุ่มเล็กแล้วทำโครงงานกับครูไปทีละกลุ่ม

4. รูปแบบการเรียนการสอนแบบนี้ ต้องการครูที่มีคุณลักษณะสำคัญอย่างยิ่ง คือ ต้องเป็นผู้ที่ยอมรับเด็กโดยแท้ เชื่อมั่นว่าเด็กสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตัวเอง โดยครูจะต้องแสดงบทบาทผู้ฟังที่ดีให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงความต้องการ และความสนใจของเด็ก และจัดกิจกรรมตามความสนใจของเด็กอย่างแท้จริง ต้องไม่แสดงบทบาทของผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็ก ไม่เป็นผู้กำหนดกิจกรรมให้

เด็กทำตามความคิดของครู

5. เวลาในการปฏิบัติกิจกรรม ตามโครงการของเด็กในแต่ละวันของการเรียนการสอนตามรูปแบบนี้ แม้จะใช้เวลาในการสอนวันละ 50-70 นาที แต่กำหนดเวลาดังกล่าว สามารถยืดหยุ่นได้ตามความสนใจของเด็ก รวมทั้งกำหนดเวลาในการเรียนการสอนตลอดโครงการ ประมาณ 1-3 สัปดาห์ ทั้งนี้ ก็ขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็กเช่นเดียวกัน

สรุป

การจัดการเรียนการสอนกิจกรรมสร้างสรรค์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ใช้หลักการทางจิตวิทยาที่มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ตรง ซึ่งการสอนแบบโครงการจะเป็นการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการคิด การลงมือปฏิบัติการค้นหาคำตอบด้วยตนเอง สาระหลักของรูปแบบอยู่ที่กระบวนการแก้ปัญหา ที่มีจุดกำเนิดจากความสนใจของตอนที่มาจากสิ่งกระตุ้นเร้าของครู แล้วพัฒนาโครงการ ตั้งสมมติฐาน ตรวจสอบสมมติฐาน และสรุปผลการตรวจสอบ ในกลไกของการเรียน เด็กควรมีส่วนร่วมคิด และปฏิบัติเสมอจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่

การสอนกิจกรรมสร้างสรรค์แบบโครงการ เป็นการสอนที่เน้นที่ตัวเด็กเป็นสำคัญ โดยพัฒนาการเรียนรู้ตามความสนใจของเด็กเอง ซึ่งแต่ละขั้นตอนของการเรียน เด็กจะต้องดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละขั้นด้วยตนเอง ในขณะที่ครูเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรม

การจัดสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

สิ่งแวดล้อม เป็นส่วนหนึ่งที่ส่งเสริมและเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน จากประสบการณ์ในการสอน ทำให้มีการปรับปรุงและพัฒนาชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง เพราะครูผู้สอนเป็นผู้วางแผนในการจัดสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกชั้นเรียน

ส่วนผู้เรียน ถ้ามีส่วนร่วมด้วยยิ่งทำให้เกิดความภาคภูมิใจในการพัฒนาชั้นเรียนร่วมกับผู้สอน สิ่งแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่อยู่รอบตัวผู้เรียนซ้ำๆ ในฐานะครูต้นแบบระดับก่อนประถมศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องจัดสิ่งแวดล้อมส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน เพราะชั้นเรียนระดับก่อนประถมศึกษาเป็นชั้นเรียนที่มีผู้เรียนอยู่ในช่วงอายุ 3 - 6 ปี ทุกอย่างที่ครูจัดเตรียมไว้จึงเป็นประสบการณ์ที่เด็กจะได้รับโดยตรง

การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน โดยการจัดทำและตกแต่งบริเวณทั่วไปต้องจัดทำให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก โดยมุ่งเน้นมุมประสบการณ์ต่างๆ ทั้งนี้ควรยึดถือหลักการเรียนรู้ด้วยตนเอง นักเรียนได้รับคร่ำมรู้ และประสบการณ์ตรงต่างๆ จากมุมประสบการณ์ที่ครูจัดเตรียมไว้อย่างเหมาะสม การจัดสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน สามารถจัดได้ 2 ลักษณะ

1. การจัดสภาพภายในชั้นเรียน สามารถจัดทำได้อย่างหลากหลายวิธี ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของพื้นที่ในชั้นเรียน สิ่งที่ควรพัฒนาและปรับปรุงในชั้นเรียน ได้แก่ ป้ายนิเทศ มุม

ประสบการณ์ต่างๆ เช่น มุมหมอบ มุมบ้าน มุมวิทยาศาสตร์ มุมร้านค้า
มุมบลิ๊อค มุมตุ๊กตา มุมธรรมชาติ เป็นต้น

มุมประสบการณ์ต่างๆ ที่จัดทำไว้ภายในชั้นเรียน ควร
มีอุปกรณ์แตกต่างกันไปตามลักษณะของมุมประสบการณ์ เพราะ
วัสดุ - อุปกรณ์ จะเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้เป็น
อย่างดี ข้อควรคำนึงในการจัดสภาพภายในชั้นเรียน

1) สี ไม่ควรใช้สีที่ร้อน และเป็นอันตรายต่อสายตาของ
ผู้เรียน

2) วัสดุ-อุปกรณ์ ควรเป็นของจำลอง ไม่ควรนำของจริง
มา让孩子เล่นหรือเรียนรู้ในมุมประสบการณ์

3) ความคงทน ควรเป็นวัสดุอุปกรณ์ที่มีความคงทน
ไม่แตกหักง่าย

4) การใช้พื้นที่อย่างประหยัด มุมประสบการณ์ทุกมุมที่
จัดทำขึ้น ควรจัดทำให้มีขนาดพอเหมาะกับผู้เรียน และพื้นที่ของ
ชั้นเรียน

5) ความปลอดภัย วัสดุ-อุปกรณ์ ทุกชนิดที่นำมาตกแต่ง
ภายในชั้นเรียนต้องเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ไม่ควรใช้ของมีคม
หรือสิ่งที่จะเกิดอันตรายได้ง่าย

6) ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ในการจัดมุมประสบการณ์
จำเป็นอย่างยิ่งต้องคำนึงถึงความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสิ่งของ
ต่างๆ ที่จะนำมาจัดไว้ในมุมประสบการณ์

2. การจัดสภาพภายนอกชั้นเรียน ควรจัดบรรยายภาค
ภายนอกชั้นเรียนให้มีความร่มรื่น น่าอยู่ เสมือนหนึ่งบ้านของผู้เรียน
เพื่อเป็นการดึงดูดใจผู้เรียนทำให้อยากมาโรงเรียนสม่ำเสมอ โรงเรียน
บ้านผักบุงเป็นโรงเรียนหนึ่งที่มีการจัดสภาพภายนอกชั้นเรียนได้เป็น
แบบอย่าง โดยการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกไว้บริเวณหน้าชั้น
เรียนตลอดจนการจัดธรรมชาติ ให้มีความร่มรื่น สวยงาม น่าอยู่
และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชั้นเรียน โดยการแบ่ง
เวรรับผิดชอบรดน้ำต้นไม้ และดูแลรักษาความสะอาดบริเวณหน้า
ชั้นเรียน

ในการนี้ เพื่อส่งเสริมให้การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้โดย
ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ประสบความสำเร็จ ทางโรงเรียนของเราจึงได้
จัดบริเวณหน้าชั้นเรียนเป็น **“ศูนย์การเรียนรู้ธรรมชาติศึกษา”** โดย
การปรับปรุงพัฒนาให้มีบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

- ปลุกพันธุ์ไม้นานา ชนิด ให้ผู้เรียนได้ศึกษาสังเกต
- จัดทำศาลา เพื่อส่งเสริมให้เด็กเลือกสถานที่ประกอบ
กิจกรรมตามความสนใจ
- มีเครื่องอำนวยความสะดวกในการประกอบกิจกรรม เช่น
มุมเล่นน้ำ เล่นทราย
- จัดทำสถานที่เลี้ยงสัตว์ชนิดต่างๆ เช่น เลี้ยงไก่ เลี้ยง
ปลา เลี้ยงนก เลี้ยงเต่า ไว้ให้เด็กได้ศึกษาธรรมชาติ
ของสัตว์

- จัดบรรยากาศในการเรียนรู้ ให้มีลักษณะคล้ายคลึงกับบ้านของผู้เรียน

จากการจัดสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งสภาพภายในและภายนอก ครูผู้สอนควรดำเนินการปรับปรุงให้มีความเหมาะสม มีคุณภาพเอื้อให้เกิดพฤติกรรมทางบวก เกิดการเรียนรู้ที่ดี และพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี ควรคำนึงถึง 6 ประการ คือ

1. รูปแบบ หรือวิธีการจัดการเรียนการสอน
2. สถานที่ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน
3. สื่อประกอบการเรียนการสอน
4. การประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
5. เทคนิคการสอน
6. เอกสารประกอบการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน

แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ทั้ง 6 ประการนี้ ครูควรดำเนินการควบคู่กับการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และสามารถนำผลการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ มีรายละเอียดดังนี้

1. รูปแบบ หรือวิธีการจัดการเรียนการสอน

- การนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน “**แบบเล่นปนเรียน**” มาใช้ในการดำเนินกิจกรรม ผู้เรียนไม่สามารถทราบล่วงหน้าว่า การเล่นของผู้เรียนคือการเรียนรู้วิธีการหนึ่ง หลังจากการเล่นสิ้นสุดลง ครูจึงนำกระบวนการหรือขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมมาใช้กับผู้เรียน ซึ่งผลสุดท้ายผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ จากการเล่นของตนเอง ทำให้เกิดองค์ความรู้ หรือการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

- การนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกิจกรรมสร้างสรรค์ โดยโครงงาน เป็นวิธีการหนึ่งที่น่ามาใช้กับผู้เรียนในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เข้าร่วมดำเนินกิจกรรมทุกขั้นตอน รูปแบบการสอนนี้เป็นการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียน เรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งตามความสนใจของตนเอง

2. สถานที่ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน

- **การจัดทำมุมประสบการณ์ต่างๆ** ในชั้นเรียนหรือนอกชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสิ่งที่ครูได้จัดเตรียม หรือครูและผู้เรียนได้จัดเตรียมไว้ร่วมกัน โดยจัดทำให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น เนื้อหาวิชา “**ต้นไม้ที่รัก**” ครูและผู้เรียนได้จัดเตรียมมุมธรรมชาติ โดยมีต้นไม้หรือพันธุ์ไม้ต่างๆ ให้ผู้เรียนได้ศึกษาสังเกต

● **การจัดป้ายนิเทศ** ในชั้นเรียนหรือนอกชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากป้ายนิเทศ ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และมีความสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา สัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอย่างดี

3. สื่อประกอบการเรียนการสอน

การจัดทำและประดิษฐ์เป็นสื่อประกอบการจัดกิจกรรม จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความเข้าใจ มีเหตุผล มีความคิด การค้นคว้า และทำให้เด็กได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลินอย่างเหมาะสม คุณลักษณะทั่วไปในการจัดทำสื่อประกอบการเรียนการสอน

1. เป็นสื่อของเล่นสำหรับเด็ก
2. มุ่งเน้นการนำเศษวัสดุเหลือใช้มาผลิต
3. ใช้ประกอบการสอนได้ทุกกลุ่มประสบการณ์

สื่อประกอบการเรียนการสอนที่จัดทำ ได้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาเป็นอย่างดี ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากสิ่งที่ครูได้จัดเตรียมไว้ เพื่อการเรียนรู้ในเนื้อหาของแต่ละบทเรียน ซึ่งสื่อการสอนที่ได้ดำเนินการพัฒนาประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีลักษณะ ดังนี้

1. ผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้ประสาทสัมผัสเต็มที่
2. เป็นสื่อที่ผลิตจากวัสดุที่ปราศจากพิษและภัย ไม่เป็นอันตรายต่อผู้เรียน

3. เป็นของเล่นส่งเสริมการเรียนรู้ เล่นแล้วไม่แตกหักง่าย
4. เป็นของเล่นที่ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกการเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย
5. เป็นสื่อที่ช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดจินตนาการสร้างสรรค์
6. เป็นสื่อของเล่นที่ราคาไม่แพงมากและคงทน
7. เป็นสื่อของเล่นที่รักษาและทำความสะอาดง่าย
8. เป็นสื่อที่มีคำอธิบาย แนะนำวิธีการผลิตและการใช้อย่างชัดเจน

สื่อการเรียนการสอน ควรที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการด้านต่างๆ ดังนี้

1. ทางกาย สื่อการสอนต้องช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้กล้ามเนื้อ ซึ่งความเคลื่อนไหวทางกาย จะทำให้ผู้เรียนมีการตื่นตัวไม่เมื่อยล้าหรือเบื่อหน่ายและให้ความสนใจต่อไปได้อีกนาน
2. ทางอารมณ์ สื่อการสอนที่นำมาใช้ประกอบการสอนต้องก่อให้เกิดอารมณ์ อันเป็นที่พึงปรารถนา เช่น ความสนุกสนาน ความพอใจ ความเบิกบาน เป็นต้น
3. ทางสังคม สื่อการสอนต้องมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนมีความเคลื่อนไหวทางสังคม เช่น ได้พูดจากทักทายกับผู้อื่น ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้ถาม-ตอบ ได้แสดงความสามารถต่างๆ ให้ผู้อื่นเห็น
4. ทางสติปัญญา สื่อการสอนที่นำมาใช้ประกอบการสอนต้องช่วยให้เด็กมีความเคลื่อนไหวทางสติปัญญา โดยการช่วยให้เด็กรู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหาเพื่อฝึกทักษะทางปัญญา ซึ่งผู้จัดได้คำนึงถึง

การที่เด็กได้ฝึกคิดมากเท่าใด ก็จะมีความสามารถในการใช้ความคิดมากยิ่งขึ้นเท่านั้น

4. การประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น ผู้เรียน ผู้สอน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ โดยการใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกตพฤติกรรม การสะสมผลงาน เป็นต้น ในการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ ได้มีการจัดทำแบบทดสอบมาตรฐานที่ครอบคลุมพัฒนาการด้านต่างๆ ของผู้เรียน สามารถทำให้ผู้สอนทราบถึงระดับพัฒนาการด้านต่างๆ ของผู้เรียน เหมาะกับการปรับปรุงรูปแบบ หรือพัฒนาวิธีการเรียนการสอน ในลักษณะต่างๆ เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการจัดกระบวนการเรียนการสอน

5. เทคนิคการสอน

ในการสอน สามารถนำเทคนิควิธีต่างๆ มาร่วมการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละบทเรียนได้อย่างเหมาะสม ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเป็นระบบ มีการใช้ทักษะกระบวนการคิด ทักษะการใช้คำถามอย่างหลากหลาย ตลอดจนกิจกรรมอื่นๆ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนเองจากเทคนิควิธีต่างๆ ที่ผู้สอนได้นำมาประยุกต์ใช้กับการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น

1. เทคนิคการใช้คำถาม ผู้สอนได้นำหลักการใช้คำถาม มาถามผู้เรียนโดยส่วนมากคำถามจะเป็นคำถามระดับสูง หรือ คำถามปลายเปิด ที่ผู้เรียนสามารถคิดค้น และตอบคำถามได้อย่าง หลากหลาย สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะกระบวนการคิด

2. เทคนิคการเล่านิทาน ผู้สอนได้นำหลักการฝึกทักษะ กระบวนการคิดมาประกอบการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน เช่น ขณะ ครูเล่านิทานให้ผู้เรียนฟัง เมื่อถึงจุดใดจุดหนึ่งที่สามารถทำให้ผู้เรียน เกิดการสงสัย หรือต้องแก้ปัญหาครูก็จะหยุดการเล่านิทาน แล้ว มาสนทนาซักถามกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนเป็นผู้บอกความรู้สึก ตามตัว ละคนที่ครูเล่านิทานหยุดไว้ขณะนั้น วิธีการนี้จะทำให้เห็นวิธีการที่ หลากหลายของผู้เรียน

นอกจากนี้ ยังมีเทคนิคต่างๆ ที่ครูสามารถนำมาใช้ ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอีกมากมาย ข้อควร คำนึงในการใช้เทคนิคการสอนต้องเหมาะสมกับเหตุการณ์ เนื้อหา การเรียนการสอน วัยของผู้เรียน และกิจกรรมที่ครูกำลังจัด ประสบการณ์ให้กับผู้เรียนในขณะนั้น การใช้เทคนิคการสอนจึงจะ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี

6. เอกสารประกอบการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน

การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน สิ่งที่สำคัญประการ หนึ่ง คือ เอกสารประกอบการดำเนินกิจกรรม ซึ่งเป็นเอกสารที่ ผู้จัดการเรียนการสอน จัดเตรียมไว้โดยแยกเป็น 2 ประเภท คือ

1. เอกสารที่ผู้สอนใช้ประกอบการดำเนินกิจกรรม เป็นเอกสารหรือหลักฐานที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นข้อมูล หรือแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ที่จัดขึ้นระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ทำให้ทราบผลการจัดกิจกรรม แนวทางการปรับปรุงการจัดกิจกรรม เป็นต้น เอกสารประเภทนี้ ประกอบไปด้วย หลักฐานการผ่านจุดประสงค์ บันทึกพฤติกรรมผู้เรียน บันทึกการเข้าร่วมกิจกรรม บันทึกผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แบบประเมินผลต่างๆ ฯลฯ

2. เอกสารที่ผู้เรียนใช้ประกอบการดำเนินกิจกรรม เป็นเอกสารหรือหลักฐาน ซึ่งมีร่องรอยการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะต่างๆ ทำให้ผู้สอนได้ทราบถึงความก้าวหน้าหรือการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน เอกสารประเภทนี้ ประกอบไปด้วยแบบฝึกหัด แบบฝึกความพร้อม แบบฝึกพัฒนาการด้านต่างๆ ใบงาน ใบความรู้ประกอบการดำเนินกิจกรรม ตลอดจนเอกสารต่างๆ ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นต้น

สิ่งสำคัญคือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกครั้ง ครูควรคำนึงถึงหลัก 3 ประการ คือ

- จะให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องอะไร
- จะใช้วิธีการใด ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
- รู้ได้อย่างไร ว่าผู้เรียนเรียนรู้แล้ว

ภารกิจของครูต้นแบบ เพื่อการปฏิรูปการ **เรียนรู้**

การพัฒนาครูเครือข่ายในรูปแบบ “กัลยาณมิตรนิเทศ” เริ่มต้นด้วยการแสวงหาครูเครือข่าย โดยวิธีการประชาสัมพันธ์เพื่อนครูที่มีความสนใจ และสมัครใจที่จะพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งมีลำดับขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

- ดำเนินการจัดทำรูปแบบใบสมัครเข้าร่วมโครงการกัลยาณมิตรนิเทศ
- ประชาสัมพันธ์ เชิญชวนเพื่อนครูที่มีความสนใจและสมัครใจ
- ชี้แจงรายละเอียด ผ่านการประชุมผู้บริหารสถานศึกษา ในโอกาสอันสมควร

- กำหนดวันเวลาที่แน่นอนในการรับสมัครครูเครือข่าย
- พิจารณาคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการ โดยตรวจสอบจาก
วัตถุประสงค์ และลำดับก่อน-หลัง การสมัครเข้าร่วม
โครงการฯ

หลังจากการแสวงหาครูเครือข่ายเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว จึงได้
ดำเนินการพัฒนาครูเครือข่าย ดังนี้

1. การปฐมนิเทศ ได้ดำเนินการกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ครู
เครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจรูปแบบกัลยาณมิตรนิเทศ ตลอดจน
การสร้างความสัมพันธ์อันดี ระหว่างครูต้นแบบกับครูเครือข่าย
หรือครูเครือข่ายกับครูเครือข่าย โดยมีกิจกรรมต่างๆ เช่น

- กิจกรรมการประชุมนัดหมาย แนะนำเพื่อนครูเครือข่าย
- กิจกรรมการชี้แจงรายละเอียดของรูปแบบกัลยาณมิตร
นิเทศ
- กิจกรรมการสร้างศรัทธา และการสร้างความสัมพันธ์
อันดี
- กิจกรรมการรับประทานอาหารร่วมกัน

2. การประชุมร่วมใจร่วมงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้มีการ
นัดหมายเพื่อนครูเครือข่าย ในการเข้าร่วมการประชุมเพื่อดำเนิน
กิจกรรมตามแนวทางพัฒนาการเรียนการสอนในลักษณะต่างๆ
ดังนี้

- จัดการประชุมแนะนำรูปแบบการเรียนการสอนตามแนว พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ ปี 2542
- จัดการประชุมสาธิตรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
- จัดการประชุมแนะนำการผลิตสื่อการเรียนการสอน
- จัดการประชุมแนะนำการจัดทำแผนการสอนสู่การ ปฏิรูปการเรียนรู้
- จัดการประชุมแนะนำการประเมินผลโดยยึดผู้เรียนเป็น สำคัญ
- จัดการประชุมครั้งแผนโครงการกัลยาณมิตรนิเทศ เพื่อ วางแผนการพัฒนาครูเครือข่ายตามรูปแบบกัลยาณมิตร
- จัดการประชุมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการผลัด เปลี่ยนกันนำเสนอประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนตาม รูปแบบของครูต้นแบบ

3. กิจกรรมสร้างสรรค์ปฏิบัติจริง เมื่อครูเครือข่ายมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตาม แนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ ในลักษณะต่างๆ จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ต้อง ให้ครูเครือข่ายที่เข้าร่วมการพัฒนาการเรียนการสอน ได้ศึกษาดู งานจากครูที่ประสบความสำเร็จ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง และได้ลงมือปฏิบัติงาน เพื่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โดยดำเนินกิจกรรม ดังนี้

- กิจกรรมการศึกษาดูงานในวันหยุด
- กิจกรรมครูเครือข่ายสัญจร
- กิจกรรมครูเครือข่ายสร้างนวัตกรรมเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้
- กิจกรรมครูเครือข่ายปฏิบัติการสอน ตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้
- กิจกรรมการปรับปรุงชั้นเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

4. กิจกรรมกัลยาณมิตรนิเทศ การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนที่ได้ผลนั้น ต้องเริ่มต้นจากครุฑาที่ครุมีความตั้งใจปรับปรุงวิธีการสอนของตนเอง ครูต้นแบบเป็นส่วนหนึ่งที่จะร่วมพัฒนาการเรียนการสอน ในลักษณะช่วยส่งเสริม แนะนำวิธีการต่างๆ ด้านการเรียนการสอน ในรูปแบบกัลยาณมิตรนิเทศ ซึ่งช่วยให้ครูเครือข่ายได้เห็นวิธีการขั้นตอนที่เป็นจริงชัดเจน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนได้ดีขึ้น จึงได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้ครูเครือข่ายเข้าร่วม ดังนี้

- กิจกรรมครูต้นแบบแวะเยี่ยมห้องเรียน
- กิจกรรมการสนทนาปรึกษาหารือ
- กิจกรรมแนะนำรูปแบบการสอน
- กิจกรรมการแนะนำนวัตกรรมทางการศึกษา

5. กิจกรรมการประเมินผล การดำเนินงานตามภารกิจต่างๆ ต้องมีการติดตามประเมินผลตลอดกระบวนการ ทั้งนี้ครูต้นแบบต้องนิเทศครูเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ การสังเกตและรับฟังข้อมูลจากครูเครือข่าย เพื่อการพัฒนางานต่อไป มีการศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไข โดยนำข้อมูลจากการประเมินผลทุกชั้นตอน ซึ่งได้รวบรวมมาจากการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

- กิจกรรมการประเมินตนเอง
- กิจกรรมการประเมินโดยกัลยาณมิตร
- กิจกรรมการประเมินร่วมกัน

จากแนวทางการพัฒนาครูเครือข่ายในรูปแบบกัลยาณมิตรนิเทศ สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของครูเครือข่าย ไปในแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนจะได้รับประโยชน์จากรูปแบบการจัดการกระบวนการเรียนการสอนของครูเครือข่ายทุกท่าน คือหนทางหนึ่งที่ทำให้การปฏิรูปการศึกษาของไทยประสบความสำเร็จ อันมีผลมาจากครูต้นแบบร่วมพัฒนาครูเครือข่าย

จากครูต้นแบบขยายสู่เพื่อนครู เครือข่ายอย่าง ไม่หยุดยั้ง

ภารกิจหลักของครูต้นแบบ มิได้อยู่ในขอบเขตเวลาที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กำหนดไว้ในเวลา 4 เดือนนั้น หลังจากภารกิจที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติขยายสู่เพื่อนครูและครูเครือข่าย สิ้นสุดลงในเดือนกุมภาพันธ์ 2543 ไปแล้ว ในตัวของครูเองไม่มีคำว่า **“ยุติการปฏิบัติงานการปฏิรูปการเรียนรู้”** แต่ครูเองพร้อมด้วยครูเครือข่ายทุกคนร่วมใจกันพัฒนางานตนเองอย่างไม่หยุดยั้ง เพื่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนต่อไป

นอกจากการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอแล้ว ครูยังได้ทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาเพื่อนครู เช่น การเป็นวิทยากรในการประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการผลิตสื่อการเรียนการสอน การประชุมสัมมนาทางวิชาการ ที่หน่วยงานทางการศึกษาจัด การเข้าร่วมกับครูเครือข่าย และเพื่อนครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษา จัดตั้งชมรมครูผู้สอนระดับก่อนประถมศึกษาอำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร เป็นที่ปรึกษาให้กับชมรมทางวิชาการ กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูกลุ่มย่อย ตามโอกาสอันสมควร กิจกรรมการให้บริการยืมสื่อต้นแบบ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน เป็นต้น

จากกิจกรรมต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว ทำให้ได้รับความสนใจจากเพื่อนครูเป็นอย่างดี ในการนำเอาความรู้ ความเข้าใจที่ได้รับเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอน และในโอกาสเดียวกัน ครูต้นแบบก็สามารถได้รับความรู้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนครูในโอกาสต่างๆ ทำให้ทราบปัญหาหรือรูปแบบที่แตกต่างไปจากตนเอง ซึ่งจะเป็นข้อคิดในการปรับปรุงและพัฒนางานการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี

ผลของการขยายเครือข่าย ด้วยความสมัครใจ ด้วยจิตวิญญาณ และศรัทธาในวิชาชีพครูที่ได้รับนั้น พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนพร้อมที่จะพัฒนางานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพื่อเป็นการแสดงศักยภาพของตนเอง พร้อมทั้งจะเสียสละกำลังกาย กำลังใจ และกำลังทรัพย์ ในการเข้าร่วมกิจกรรมการปฏิบัติการเรียนรู้ มีการ

เปลี่ยนแปลงการพัฒนาตนเอง ไปในแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ด้วยความเต็มใจ เต็มกำลัง และเต็มความสามารถ สามารถนำความรู้ความเข้าใจ ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมไปขยายผลให้เพื่อนครู ด้วยการไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย

นอกจากนี้ หน่วยงาน องค์กร หรือชุมชน ก็ได้ให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในการพัฒนาด้านการศึกษาเป็นอย่างดี และพร้อมที่จะร่วมมือทุกฝ่าย ผู้บริหาร ครูทุกคน ที่จะเป็นพลังผลักดันให้การปฏิรูปการเรียนรู้ประสบความสำเร็จต่อไป

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ, **คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2540.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. สำนักงาน, **เด็กเรียนรู้ด้วยคู่มืออาชีพ**. บริษัท ที.พี. พรินท์ จำกัด, 2543
- ..... **มาตรฐานโรงเรียน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2541.
- ..... **แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 2 เล่ม 1**. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2536.
- ..... **แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 2 เล่ม 2**. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2536.
- วรรณาท รักสกุลไทย. **หลักสูตรใยแมงมุม**. เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการปรับปรุง คู่มือการจัดกิจกรรมที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้. 2541.
- วัฒนา มัคคสมัน. **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนแบบโครงงานเพื่อสร้างเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยอนุบาล**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- ..... **การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยใช้รูปแบบการสอนแบบโครงการสำหรับเด็กอนุบาล**, วารสารการศึกษาปฐมวัย, เมษายน 2542.

สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์. การสอนแบบโครงงาน สำหรับเด็กปฐมวัย.
ชมรมการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2540.

แนะนำครูต้นแบบ

แนะนำครุต้นแบบ ปี 2542

- > ชื่อ/นามสกุล นายวิชาญ ไทยแท้
- > ตำแหน่ง อาจารย์ 2 ระดับ 7
- > สถานที่ทำงาน/สังกัด
  - ชื่อสถานที่ โรงเรียนบ้านผักบุ้ง
  - สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
  - ตำบล ดงแคนใหญ่ อำเภอ คำเขื่อนแก้ว
  - จังหวัด ยโสธร รหัสไปรษณีย์ 35180
- > ที่อยู่
  - บ้านเลขที่ 37/1
  - ซอย ชยางกูร ถนน ชยางกูร
  - ตำบล ในเมือง อำเภอ เมือง
  - จังหวัด อุบลราชธานี รหัสไปรษณีย์ 34000
- > โทรศัพท์
  - โทรศัพท์ที่ทำงาน 0-4577-1112
  - โทรศัพท์ที่บ้าน 0-4528-3812
  - โทรศัพท์มือถือ 0-1266-3886

คณะผู้ดำเนินการ

➢ **ที่ปรึกษา**

ดร.รุ่ง แก้วแดง
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
นางสาวมยุรี จารุपाल
รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

➢ **นักวิจัย**

นายวิชาญ ไทยแท้ ครูต้นแบบ ปี 2542
วิชาการจัดประสบการณ์ ระดับก่อนประถมศึกษา

➢ **ผู้พิจารณารายงาน**

อาจารย์วิเชียร สามารถ

➢ **ผู้ดำเนินการโครงการ**

นางสาวภทิตดา พันธุ์มเสน
นางสาวสมรชนีกร อ่องเอิบ
นางฟ้าม่วย เรืองเลิศบุญ
นางสาวชนิดา อาคมวัฒน์

➢ **บรรณาธิการ ผู้เรียบเรียง และจัดพิมพ์ต้นฉบับ**

นางฟ้าม่วย เรืองเลิศบุญ

➢ **ผู้ประสาน**

นายสมยศ พันธุ์โอบารกุล

➢ **หน่วยงานที่รับผิดชอบ**

กองทุนรางวัลเกียรติยศแห่งวิชาชีพครู (กรค.)
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.)
สำนักนายกรัฐมนตรีน

ผู้นำด้านการวิจัยการเรียนรู้

(ห้องเรียนวิจัยของครู)

บทบาทที่ชัดเจนของครูแห่งชาติ ซึ่งได้ปฏิบัติมาแล้ว ก็ยังคงจะดำเนินการต่อไป คือ เป็นผู้นำด้านการวิจัยการเรียนรู้หรือการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ครูแห่งชาติทุกท่านมีโครงการวิจัย เป็นงานวิจัยในห้องเรียน หรืองานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างจริงจัง

ดร.รุ่ง แก้วแดง

บันทึกท้ายเล่ม

Handwriting practice area consisting of 10 sets of horizontal lines. Each set includes a solid top line, a dashed middle line, and a solid bottom line. The area is decorated with various colored icons: a blue pencil, a green paperclip, a red paperclip, a blue paperclip, and a red paperclip, scattered across the lines.

เพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรของชาติให้คุ้มค่า
หากท่านไม่ใช้หนังสือเล่มนี้แล้ว
โปรดมอบให้ผู้อื่นนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป